

Waaliteiten..

Over culturele transformaties van seksualiteit en gender de laatste decennia

etcetera 103

vraag welke aspecten van de *sexus* – waar we nu aan refereren als seks en gender – natuurlijk, gezond en essentieel zijn en welke onnatuurlijk, pathologisch en geconstrueerd. Gedurende decennia hebben theoretici ook nagedacht over de manier waarop mensen in onze cultuur continu nieuwe betekenissen geven aan zaken die onveranderlijk lijken. Seksuele praktijken die lang beschouwd werden als abnormaal, zoals cunnilingus en fellatio, worden ‘plots’ ervaren als volstrekt normaal. Waar Freud en nog anderen deze praktijken in het begin van de twintigste eeuw nog als ‘pervers’ labelden, maakte Kinsey et al. [13] in het midden van die eeuw duidelijk dat ze wijdverspreid waren onder de gewone bevolking – een wetenschappelijke schok waar moreel Amerika jaren voor nodig had om er overheen te raken.

Vandaag eten, zien, horen, leven, werken, lijden en sterven we anders dan onze ouders of grootouders dat deden. In tegenstelling tot mensen uit andere culturen hebben we ons gedurende twee eeuwen in de eerste plaats bezig gehouden met een materiële en manifeste bevrediging van hebzucht en nieuwsgierigheid, veeleer dan met een onmateriële en spirituele. Fysieke noden en driften worden niet onder controle gehouden op een bedachtzame, gematigde wijze zoals in de Europese oudheid of in het oude China. Nog minder worden ze listig onderdrukt zoals in het oude India. In onze maatschap-

pij worden deze noden en driften bevredigd zonder beperkingen en zonder moeite, en over het algemeen op een zeer laag niveau van ritueel en reflexief bewustzijn. Op een dergelijk dieet blijven hebzucht en nieuwsgierigheid vege teren en zijn ze klaar om bij elke nieuwe gelegenheid weer op te duiken. Dat is echter precies het doel in de empirische, economische maatschappij van kennis en uitwisseling waarin we leven. Dit mechanisme van op zichzelf gerichte ‘kortetermijnbevrediging’ schijnt het geheim te zijn achter de duurzaamheid van die bewuste maatschappelijke formatie.

De complete seksuele vorm wordt telkens opnieuw gefragmenteerd om er zo nieuwe verlangens en betekenissen aan toe te schrijven, om nieuwe driften en nieuwe ervaringsvelden te installeren, om nieuwe praktijken en diensten te verkopen. In sommige gevallen vindt die verandering heel snel plaats, in een periode van slechts enkele decennia. Iets oudere lezers zullen zich de ophef over de ‘seksuele revolutie’ in de late jaren zestig nog herinneren. Die jaren getuigden van de onttronning van Koning Seks: de veroordeling van alle voordien bestaande seksuele relaties als pathologisch of, om meer precies te zijn, normopathisch en van de *happy family* als totaal destructief. Aan seksualiteit werd zo’n kracht toegeschreven dat sommigen ervan overtuigd waren dat haar bevrijding uit de ketens de hele maatschappij op